

GUIA DOCENT (Curs 2012/2013)

100263 LITERATURA, GÈNERES I SEXUALITATS

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Literatura, gèneres i sexualitats
Codi	100263
Crèdits ECTS	6
Curs i període en què s'imparteix	Quart curs, segon semestre
Horari	Dimarts i dijous 13.00-14.30
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a Meri Torras

Departament Filologia Espanyola (Àrea de Teoria de la Literatura)

Universitat/Institució Universitat Autònoma de Barcelona

Despatx B11-230

Telèfon (*) 935812340

e-mail meri.torras@uab.cat

Horari d'atenció Dimarts i dijous 12:00-13:00

2. Equip docent

Nom professor/a Meri Torras

Departament Filologia Espanyola (Àrea de Teoria de la Literatura)

Universitat/Institució Universitat Autònoma de Barcelona

Despatx B11-230

Telèfon (*) 935812340

e-mail meri.torras@uab.cat

Horari de tutories Dimarts i dijous 12:00-13:00

3.- Prerequisits

Atès que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats a l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagiat total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar-ne adequadament l'origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Així mateix, es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant això, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

"Literatura, gènere i sexualitats" és una de les assignatures que integren la matèria de "Crítica literària".

La finalitat de l'assignatura és familiaritzar l'estudiant amb els conceptes, els mètodes i les pràctiques de les aproximacions teòriques al corpus literari des d'un biaix de gènere i sexualitat. L'estudiant:

- ha de saber quins han estat els plantejaments de les principals teories feministes al llarg de la història;
- ha de ser capaç de descriure i valorar les aportacions del pensament feminista (i aproximacions afins) en l'àmbit de la representació cultural i, concretament, de la representació literària;
- coneixerà de manera introductòria algunes aportacions de la teoria de la literatura i de la literatura comparada a l'anàlisi de la configuració cultural del cos, el gènere i la sexualitat;
- sabrà vincular i relacionar diferents vies de constitució textual identitària del subjecte.
- desenvoluparà un compromís ètic contra les desigualtats i discriminacions per motius de gènere, cos i sexualitat ;
- posarà en relació els coneixements d'àmbits acadèmics amb la realitat social.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE(MLitC)6 Analitzar les característiques formals, temàtiques, culturals i històriques de les obres de creació literària i de reflexió sobre la literatura de diferents països i llengües.

Resultats d'aprenentatge

Emmarcar els textos literaris en els contextos formals i culturals que els corresponen.

Competència

CE(MLitC)7 Aplicar els diferents instruments d'anàlisi a diferents tipus d'obres literàries.

Resultats d'aprenentatge

Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit de diferents obres i avaluar els resultats.

Competència

CE(MLitC)10 Interpretar i valorar textos literaris i exposar els resultats del procés.

Resultats d'aprenentatge

Identificar i explicar les característiques bàsiques dels textos literaris i del procés d'interpretació.

Competència

CE(MLitC)11 Interpretar articles de publicacions

Resultats d'aprenentatge

Resoldre activitats sobre mètodes i corrents de la crítica y la teoria literàries.

Competència

CTF1 Comunicar de forma oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits.
CTF2 Desenvolupar habilitats d'aprenentatge autònom.
CTF4 Organitzar el temps i els propis recursos per al treball: dissenyar plans amb establiment de prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.
CTF5 Analitzar i sintetitzar informació.

Resultats d'aprenentatge

CTF1, CTF2, CTF4, CTF5 Saber realitzar treballs individualment aplicant els coneixements teòrics adquirits, i ser capaç d'enfrontar-se a nous reptes i d'adoptar una postura crítica i innovadora.

6.- Continguts de l'assignatura

Introducció a les bases i als mètodes del comparatisme literari. Breu repàs històric dels diferents enfocaments de la disciplina. Coneixement, reflexió i ús dels conceptes i els mètodes de la literatura comparada. Anàlisi de textos, qüestions i problemes propis dels estudis literaris des d'un enfocament comparatista.

1 ¿Té gènere la literatura?

La *marca* de gènere als textos literaris. L'autoria. Una cambra pròpia (Virginia Woolf). Com se suprimeix l'escriptura de les dones (Joanna Russ). Escriure com a dona (Peggy Kamuf). Llegir com a dona (Jonathan Culler). Llegir com a (una) feminista (Diana Fuss). Text, representació i identitat. Gènere, literatura i cultura.

Lectures teòriques: Woolf, Fuss.
Textos: Marçal.

2 La crítica literària feminista. Principis, mètodes i debats

El prefix RE: recuperació, reinterpretació i reescriptura. Les tasques de la crítica feminista. Tradicions i genealogies. El model de crítica "imatges de la dona". El desafiament al cànon i als instruments de la crítica. Els binomis que cal revisar: L'escola francesa *versus* l'escola angloamericana. Essencialisme *versus* construccionisme. Feminisme de la igualtat *versus* feminisme de la diferència.

Lectures teòriques: Rich, Winnett
Textos: Montserrat Roig, Isaak Dinesen

3 L'escriptura del/des del cos (I): 70s-80s

L'écriture féminine. Hélène Cixous. Luce Irigaray. Julia Kristeva i Monique Wittig. Llenguatge, cos i escriptura.

Lectures teòriques: Cixous.
Textos: Lispector, Wittig.

4 Desconstruint el gènere

El gènere a debat. Debat i canvi. La paradoxa dels feminismes. La diferència de la diferència. Irrepresentabilitat de la diferència. Irreductibilitat de la diferència. Dinàmiques dins/for a (Fuss). Gènere i performativitat (Butler). Gènere i frontera (Anzaldúa). Gènere i sexualitat (Sedgwick).

Lectures teòriques: Butler, Lugones, Sedgwick, Wittig
Textos: Company.

5 La masculinitat revisada

Els estudis de la masculinitat

Lectures teòriques: per determinar

Textos: per determinar

6 Text i sexualitat

Estudis gais i lesbians (Coll, Mérida). Transsexualitat (Missé). Intersexualitat (Cabral). La teoria queer. Subjectivitats en trànsit. Identitats mestisses (Lugones).

Lectures teòriques: Lugones, Mérida, Missé

Textos: Bizzio

7 L'escriptura del/des del cos (II): 80s-90s

Les tecnologies del jo (Foucault). Les tecnologies del gènere (De Lauretis). La importància del cos (Butler). Els subjectes nòmades (Braidotti). El *cyborg*. Subjecte i posthumanitat (Haraway). Cossos sexuats (Fausto-Sterling)

Lectures teòriques: Braidotti, Butler, Haraway.

Textos: Antologia poesia.

8 In/conclusions: devenir cos sex/textual

7.- Metodologia docent i activitats formatives

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides (30%). Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.
- Activitats supervisades (15%). Presentacions individuals. Recensions o treballs de curs (individuals o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització.
- Activitats autònomes (50%). Lectura comprensiva i crítica de textos literaris i teòrics. Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums. Realització de treballs i comentaris de text.
- Avaluació (5%). Prova escrita.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.	45	CE(MLitC) 6 i 7 CTF 4, 5
--	----	-----------------------------

Supervisades

Presentacions individuals. Recensions o treballs de curs (individuals o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització.	22,5	CE(MLitC) 10 i 11 CTF 1, 2
---	------	-------------------------------

Autònomes

Lectura comprensiva i crítica de textos literaris i teòrics. Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums. Realització de treballs i comentaris de text.	75	CE(MLitC) 10 i 11 CTF 1, 4, 5
--	----	----------------------------------

8.- Avaluació

A cada tema farem unes lectures teòriques i llegirem uns textos literaris que no han de convertir-se en pretext per aplicar mecànicament uns procediments pràctics dictats des de la teoria sinó que ens permetran revisar-los, buscar-ne d'altres i, al capdavall, ens mesuraran el nostre discurs crític i teòric a propòsit del que podem aconseguir dir, representar, pensar, i el que no.

L'estudiant:

- Haurà de presentar al llarg del curs *obligatòriament* dues lectures a classe (el temps de l'exposició ha de tenir entre 20 i 30 minuts) i guiar-ne el debat posterior. Aquest treball es farà en grup i suposa, junt amb les intervencions a l'aula, un 50% de la nota final.
- Al final de cada tema —i segons el calendari marcat per la professora— haurà de lliurar una ressenya crítica referint-se, completant, desenvolupant o incidint en un o varis dels aspectes apareguts a les lectures o a les discussions suscitées a l'aula. Aquest conjunt de ressenyes crítiques (o diari de curs) constitueix un sistema d'avaluació continuada que val el 50% restant de la nota final. Els i Les estudiants que no el compleixin seguint les directrius i les dates assenyalades hauran de passar a fer, per tal de cobrir aquest 50% de la nota, un examen final.

Es considerarà "No presentat" quan l'estudiant no realitzi cap de les activitats o proves. L'elaboració d'una activitat suposa la voluntat de l'estudiant de ser avaluat en l'assignatura.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Prova escrita.	7,5	CE(MLitC) 6 i 7 CTF 1, 5
----------------	-----	-----------------------------

9- Bibliografia i enllaços web

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

- Adán, Carme. *Feminismo e coñecemento. da experiencia das mulleres ao cíborg*. A Coruña: Espiral Maior Universitas, 2003.
- Andrés, Rodrigo (ed.). *Homoerotismos literarios*. Barcelona: Icaria, 2011.
- Butler, Judith. *Cuerpos que importan. Sobre los límites materiales y discursivos del "sexo"*. Traducción de Alcira Bixio. Barcelona: Paidós, 2002.
- Butler, Judith. *Deshacer el género*. Traducción de Patricia Soley-Beltrán. Barcelona: Paidós, 2006.
- Butler, Judith. *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. México: Paidós, 2001.
- Carbonell, Neus i Meri Torras (eds.). *Feminismos literarios*. Madrid: Arco libros, 1999.
- Castrejón, María. *...Que me estoy muriendo de agua. Guía de narrativa lésbica española*. Madrid-Barcelona: Egales, 2008.
- Clúa, Isabel (ed). *Género y cultura popular. Estudios culturales*. Bellaterra: Edicions UAB, 2008.
- Ciplijauskaitė, Biruté. *La construcción del yo femenino en la literatura*. Cádiz: Publicaciones de la Universidad de Cádiz, 2004.
- Cixous, Hélène. *La risa de la Medusa. Ensayos sobre la escritura*. Traducción de Ana María Moix. Barcelona: Anthropos, 1995.
- De Lauretis, Teresa. *Diferencias. Etapas de un camino a través del feminismo*. Madrid: Horas y horas, 2000.
- Fe, Marina (ed). *Otramente. Lectura i escritura feminista*. México: FCE, 1999.
- Fernández, Josep-Anton i Adrià Chavarría (eds.). *Calçasses, gallines i maricons*. Barcelona: Angle editorial, 2008.
- Fuss, Diana. *En essencia*. Traducció d'Eva Espasa. Vic: Eumo, 1996.
- González, Helena e Isabel Clúa (eds.). *Máxima audencia. Cultura popular y género*. Barcelona: Icaria, 2011.
- Haraway, Donna. *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza*. Trad. Manuel Talens. Madrid: Cátedra, 1991.
- Julià, Lluïsa. *Tradició i ofenesa*. Palma de Mallorca: Lleonard Muntaner, 2007.
- Llamas, Ricardo. *Teoría torcida. Prejuicios y discursos en torno a "la homosexualidad"*. Madrid:

- Siglo XXI, 1998.
- Marçal, Maria-Mercè. *Sota el signe del drac*. Barcelona: Proa, 2004.
- Medina, Raquel y Barbara Zecchi (eds.). *Sexualidad y escritura (1850-2000)*. Barcelona: Anthropos, 2002.
- Mérida, Rafael M. *Sexualidades transgresoras*. Barcelona: Icaria, 2002.
- Mérida, Rafael M. *Manifiestos gays, lesbianos y queer. Testimonios de un alucha (1969-1994)*. Barcelona: Icaria, 2009.
- Missé, Miquel y Gerard Coll-Planas (eds.). *El género desordenado. Críticas en torno a la patologización de la transexualidad*. Barcelona-Madrid: Egales, 2010.
- Moi, Toril. *Teoría literaria feminista*. Madrid: Cátedra, 1988.
- Nieto Piñeroba, José Antonio. *Transexualidad, intersexualidad y dualidad de género*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2008.
- Norandi, Elina (coord.). *Ellas y nosotras. Estudios lesbianos sobre literatura escrita en castellano*. Barcelona-Madrid: Egales, 2009.
- Platero, Raquel (ed.). *Lesbianas. Discursos y representaciones*. Barcelona: Melusina, 2008.
- Rich, Adrienne. *Sobre mentiras, secretos y silencios*. Traducción de Margarita Dalton. Barcelona: Icaria, 1983.
- Rivera Garretas, María Milagros. *Nombrar el mundo en femenino. Pensamiento de las mujeres y teoría feminista*. Barcelona: Icaria, 1994.
- Rodríguez Magda, Rosa M^a. *Foucault y la genealogía de los sexos*. Barcelona: Anthropos, 1999.
- Rodríguez, Ileana (coord.). *Cánones literarios masculinos y relecturas transculturales. Lo trans-femenino/masculino/queer*. Barcelona: Anthropos, 2001.
- Sabadell, Joana. *Desbordamientos. Transformaciones culturales y políticas de las mujeres*. Barcelona: Icaria, 2011.
- Sedgwick, Eve K. *Epistemología del armario*. Traducción de Teresa Bladé. Barcelona: Ediciones de la Tempestad, 1998.
- Segarra, Marta y Àngels Carabí (eds.) *Feminismo y crítica literaria*. Barcelona: Icaria, 1995.
- Simonis, Angie. *Yo no soy esa que tú te imaginas. El lesbianismo en la narrativa española del siglo XX a través de sus estereotipos*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante, 2009.
- Torras, Meri (ed.). *Cuerpo e identidad. Estudios de género y sexualidad*. Bellaterra: Edicions UAB, 2007.
- Torras, Meri (ed.). *Accions i reinencions. Cultures lèsbiques a la Catalunya del tombant de segle XX-XXI*. Barcelona: Edicions Eduoc, 2011.
- Trujillo, Gracia. *1977-2007. Deseo y resistencia. Treinta años de movilización lesbiana en el Estado español*. Barcelona-Madrid: Egales, 2008.
- Wittig, Monique. *El pensamiento heterosexual y otros ensayos*. Traducción de Javier Sáez y Paco Vidarte. Barcelona-Madrid: Egales, 2005.
- Woolf, Virginia. *Una cambrà pròpia*. Traducción de Helena Valentí, Barcelona: Grijalbo, 1985.
- Zavala, Iris M. (coord.). *Historia feminista de la literatura* vols. I-V. Barcelona: Anthropos, 1993/1999.
- Zavala, Iris M. (ed.). *Feminismos, cuerpos, escrituras*. Santa Cruz de Tenerife: La página editores,

2000.

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA DE CADA TEMA:

Es precisarà al llarg del curs i es facilitaran les lectures obligatòries al campus virtual de l'assignatura.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE